

KONGSBERG OG EIKER TINGRETT

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep.
0030 Oslo

Høring – NOU 2017: 8 Særdomstoler på nye områder

Vi viser til høringsbrev 2. november 2016 med spørsmål om merknader til forslag om endringer i barneloven mv. Kongsberg og Eiker tingrett har følgende synspunkter:

Kongsberg og Eiker tingrett viser til at barnesakene, både etter barneloven og etter barnevernloven, er saker som berører enkeltmennesker sterkt, og det er saker som er av stor betydning for dem som sakene gjelder. Dette er avgjørelser som kan innebære en alvorlig inngripen i den enkeltes privat- og familieliv. På denne måten foreligger det klare rettigheter som er beskyttet av internasjonale konvensjoner og som saksbehandlingen og avgjørelsene må ta hensyn til. Det må derfor være høy grad av kvalitet og kompetanse knyttet til behandlingen av slike saker.

Det er åpenbart at det er behov for barnefaglig kompetanse i de instanser som har slike saker til behandling. Det er sentralt at det skjer en opplæring av de som skal treffe avgjørelser innenfor barnefaglige spørsmål. Det er videre avgjørende at de som arbeider med barnesaker, er opptatt av barn og deres behov. På denne måten kan en si at både personlige egenskaper og generelle kvalifikasjoner er sentrale for de som arbeider med slike saker.

Det fremgår av utredningen at de profesjonelle aktørene er samstemt om at fylkesnemndene gjennomgående har god kompetanse, både for de barnefaglige og de rettssikkerhetsmessige sidene ved behandling av saker om tvang etter barnevernloven. Også domstolene besitter god kompetanse som ikke nødvendigvis finnes andre steder. Med dette utgangspunktet synes det ikke hensiktsmessig å endre en modell for behandlingen av slike saker som aktørene finner tilfredsstillende. Kongsberg og Eiker tingrett mener derfor at strukturen for behandling av barnesaker bør være slik den er.

Vi mener at fylkesnemndene gjør en god jobb og at både deres kompetanse og saksbehandling er god og at det treffes gode forvaltningsvedtak i fylkesnemndene. Det er viktig å merke seg at fylkesnemndene treffer en lang rekke vedtak. Det er ikke bare vedtak som gjelder omsorgsovertakelse, men en rekke andre vedtak i samsvar med barnevernloven kapittel 4. Det virker uhenksom å bringe slike avgjørelser inn i tingrettene. Dette er i stor grad typiske forvaltningsavgjørelser som bør avgjøres på forvaltningsnivå.

Vi mener også at det vil være galt å behandle barnesaker i egne domstoler. Dette strider for det første mot et viktig prinsipp om at domstolene bør være fullfaglige og at dommere bør være generalister. Vi mener at dommere som behandler et bredt spekter av saker, får en bedre og bredere kompetanse som dommeren tar med seg inn i vurderingen av den enkelte sak. Dette kommer blant annet til uttrykk i bevisvurdering, håndtering av parter, konfliktløsning mv. Vi mener kort sagt at dommere som jobber med flere fagfelt, blir bedre dommere. Vi mener at dommere som bare holder på med et svært begrenset fagfelt, kan miste helhetsperspektivet. Det er også fare forbundet med at avgjørelsene blir for rutinepreget og at selv spesielle forhold anses som trivielt. Vi mener flerfaglighet også kan hindre at den som treffer avgjørelser, blir utbrent innenfor et saksområde. Vi vil derfor fraråde at det opprettes egne domstoler for behandling av barnesaker. Dette har også en side til nærhet for det rettssekende publikum til domstolene som vil bli behandlet nedenfor.

Kongsberg og Eiker tingrett mener at behandlingen av barnesaker heller ikke bør kanaliseres til enkelte utvalgte tingretter. Vi opplever at en sentralisering av behandlingen av slike spørsmål vil kunne bli svært uheldig for de som er parter i slike saker. Meklingsmodellen i saker etter barneloven innebærer at foreldrene kommer til retten et ikke ubetydelig antall ganger. Dersom det bare er en tingrett i en større region som skal behandle slike spørsmål, vil reiseavstandene kunne bli store. Dette vil påføre partene omkostninger og virke belastende på prosessen. Det vil være utgifter både til reise, kost- og losji og også økte utgifter til bruk av prosessfullmektig som får økt reisefravær. Det samme gjelder saker etter barnevernloven. I siste instans vil det offentlige måtte bære en ikke ubetydelig grad av disse kostnadene ettersom en stor andel av sakene dette gjelder, er dekket av fri rettshjelp. Det vil også kunne bli aktuelt å utvide grensene for fri sakførsel i saker etter barneloven fordi omkostningene for svake parter blir urimelig stor. Kongsberg og Eiker tingrett mener at samfunnets totale omkostninger og den belastning en ordning med få tilgjengelige domstoler, står i åpenbart misforhold til de gevinster som eventuelt oppnås ved å sentralisere behandlingen av slike saker.

Det er også viktig å ta med i vurderingen at en sentralisering av behandlingen av barnesaker vil innebære inngripende endringer i domstolstrukturen. Det vil være svært få av de små og mellomstore tingretter som vil kunne opprettholdes dersom 40 til 50 % av alle de sivile sakene (saker etter barneloven og barnevernloven) forsvinner.

Kongsberg og Eiker tingrett påpeker at det ikke er noen motsetning med å opprettholde kompetansekrav til den enkelte dommer og beholde barnesakene i fylkesnemndene og i domstolene slik ordningen er i dag. Vi mener at krav til saksbehandling og kompetanse kan oppnås på annen måte. Hver domstolleder skal selvfølgelig gjøre en siling av hvilke dommere som tildeles barnesaker. Det bør også finne sted en grundig og kontinuerlig opplæring av de dommere som arbeider med slike saker. For det første viser vi til at opplæring av dommere har vært et sentralt satsingsfelt for Domstolministeriets kompetanseavdeling i de senere år. Det vises til at både introduksjonsprogrammet for nye dommere og fagdagene for erfarne dommere i flere år har hatt barnefaglig opplæring i fokus. Dette er virkemidler som fortsatt kan utvikles for å bidra til å sikre gode prosesser i domstolene rundt behandling av barnesaker. Det er også viktig å huske at barnesaker utgjør et vesentlig antall saker i både store og små domstoler. Av den grunn vil de dommeren som behandler slike saker, få meget god mengdetrening og over tid få innføring i mange temaer knyttet til slike saker. Vi mener imidlertid at det ikke er hensiktsmessig med et system som bygger på firkantede regler for hvilke dommere som kan behandle barnesaker. Det bør overlates til den enkelte domstolleders

skjønn og styringsrett å bestemme hvilke dommere som anses kompetent til å behandle barnesaker.

Dersom det skal gjøres endringer i dagens modell, vil det være førsteinstansbehandling i tingretten som vil være å foretrekke. Dette vil i så fall medføre en stor økning av saker i førsteinstans. Dette vil igjen medføre behov for store, økte ressurser til domstolene. Med dagens ressurstildeling til domstolene synes en slik løsning uforsvarlig uten tildeling av betydelige ressurser. Under enhver omstendighet bør i så fall barnesakene kanaliseres til alle tingretter og ikke bare til regionale tingretter.

Kongsberg og Eiker tingrett har sterke motforestillinger til forslaget om at dagens fylkesnemndsledere skal gå inn i tingrettene på like linje med tingrettsdommere. For det første strider det mot reglene for utnevning av dommere etter bestemmelsene i domstolloven kapittel 3. Vi mener at dette er regler som ikke kan settes til side eller lempes. Reglene garanterer domstolenes uavhengighet og dommernes kompetanse. Det vil være fullstendig uforsvarlig og i strid med demokratiske prinsipper å utnevne så mange dommere en bloc, og da direkte utpekt av regjeringen eller Stortinget gjennom et lovvedtak. Vi mener at dette åpenbart griper inn i domstolenes uavhengighet. Videre vil det stenge for nye dommerutnevnelser i en årrekke fordi domstolenes behov for arbeidskraft vil være dekket opp i lang tid fremover. Også dette vil være svært uheldig for den alminnelige dommerrekrutteringen.

I stedet for de grep som foreslås av utvalget, mener Kongsberg og Eiker tingrett at familievernkantorene bør styrkes i saker etter barneloven. Dette kan gjøres ved å utvide antall obligatoriske meglingsstimer. Familievernkantorene kan også gis økte ressurser, for eksempel til å sende ut sakkyndige psykologer for å kartlegge forholdene i familiene, slik det gjøres på tingrettsnivå. Det vil på denne måten kunne være mulig å løse flere saker utenfor rettssystemet.

Når det gjelder forslaget til behandling av utlendingssaker i særdomstol, mener Kongsberg og Eiker tingrett at de samme betenkeligheter gjør seg gjeldende her som for særdomstoler for barnesaker. Det vises i den forbindelse til utvalgets vurdering og konklusjon i punkt 33.7 som vi slutter oss til.

Kongsberg og Hokksund 28. november 2017

Med vennlig hilsen

Liv Synnøve Taraldsrud
sorenskriver